	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 1 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

*Приложение № 1 към Заповед № РД 11-1664/12.09.2016г.,  
на изпълнителния директор на БАБХ*

## I. ЦЕЛ НА ПРОЦЕДУРАТА

1. Да се установи степента на спазване на законоустановените изисквания за управление (ЗИУ), съгласно Регламент (ЕС) № 1306/2013 на ЕП и Съвета относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика:

**1.1. ЗИУ 1** – Опазване на водите от замърсяване с нитрати.

**1.2. ЗИУ 10** – Ограничения при използването на продукти за растителна защита (ПРЗ).

2. Организиране на дейностите по контрола, изпълнение, отчитане, анализиране и докладване на резултатите.

## II. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

### A. Европейско законодателство

1. Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета.


2. Регламент за изпълнение (ЕС) № 809/2014 на Комисията от 17.07.2014 г. за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на интегрираната система за администриране и контрол, мерките за развитие на селските райони и кръстосаното съответствие.

3. Директива 91/676/ЕИО от 12 декември 1991 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (Нитратна директива).

4. Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на Директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета.

5. Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди.

Съставил: 07.09.2016 г. Цветан Белчилов Главен експерт в отдел КИРЗТ	Проверил: 07.09.2015 г. Любина Донкова Началник отдел КИРЗТ	Съгласувал: 09.09.2015 г. Лиляна Пенева Директор на дирекция ПРЗТК	Прилага се от: 12.09.2016г..
Подпис: .....	Подпис: .....	Подпис: .....	Всичко стр. 16

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 2 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

## Б. Национално законодателство

1. Наредба № 2 от 13.09.2007 год. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (*Обн. ДВ, бр. 27 от 2008 г., изм. ДВ, бр. 97 от 2011 г.*).
2. Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, утвърдена от министъра на земеделието и храните и министъра на околната среда и водите (*Заповед № РД 09-264/05.05.2016 г. на министъра на земеделието и храните и Заповед № РД 296/31.05.2016 г. на министъра на околната среда и водите*).
3. Заповед № РД-09-436 от 17.06.2015 г. на министъра на земеделието и храните.
4. Методика за прилагане на кръстосаното съответствие в България, съгласно Приложение № 2 към Заповед № РД 499/12.07.2016 г.
5. Ръководство за прилагане на законоустановените изисквания за управление, съгласно Приложение № 1 към Заповед № РД 499/12.07.2016 г.
6. Закон за защита на растенията (*Обн. ДВ., бр. 61 от 25 Юли 2014 г.*).

## III. ДЕФИНИЦИИ


- **Кръстосано съответствие** - законоустановени изисквания за управлението и доброто земеделско и екологично състояние в съответствие с Регламент (ЕС) № 1306/2013. Кръстосаното съответствие е връзката между директните плащания и спазването на определени правила свързани с областите околна среда, обществено здраве, здраве на животните и растенията и хуманно отношение към животните. Правилата са изложени в ЗИУ и в националните стандарти за добро земеделско и екологично състояние. На земеделските стопани, които не спазват изискванията и стандартите могат да бъдат намалени или отменени директните плащания. Проверките и установяване на неспазването се извършват в пълно съответствие с правилата на проверките в секторното законодателство. Редукцията на плащането към бенефициента се извършва от Разплащателната агенция, изцяло на базата на оценъчния доклад от органа, извършил проверката.

- **Нитратно уязвими зони** - всички известни райони, в които чрез просмукване или оттичане водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници или могат да бъдат замърсени, ако не се изпълняват програми от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването.

- **Оборски тор** - органичен тор, формиран от твърдия и течния торов отпад, отделен от добитъка, който може да бъде и смесен със сламената постелка на добитъка, включително и в преработен вид;

- **Течна фракция на оборския тор** - получава след разделяне на течния оборски тор с разделително съоръжение (дъгово сито и др.);

- **Течен оборски тор** - смес от твърдите извержения, урината и водите, използвани за технологични и санитарни нужди.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 3 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

- **Продукти за растителна защита (ПРЗ)** - продукти по чл. 2, параграф 1 от Регламент (ЕО) 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета.

- **Разрешен продукт за растителна защита** - всеки продукт за растителна защита, за който има издадено разрешение за пускане на пазара и употреба на територията на Република България от изпълнителния директор на Българската агенция по безопасност на храните, с действащ срок на валидност.

- **Неразрешен продукт за растителна защита** - всеки продукт за растителна защита, за който няма разрешение за пускане на пазара и употреба на територията на Р България.

- **Негоден продукт за растителна защита** - продукт с изтекъл срок на годност и/или с променени химични и физични свойства.

- **Разрешена употреба на ПРЗ** - приложение на продукт за растителна защита при дадена култура, срещу определен вредител, в доза и при условия на приложение, посочени в разрешението за пускане на пазара и употреба в Р България.

- **Неразрешена употреба на ПРЗ** - употреба на разрешен продукт за растителна защита извън посоченото в разрешението му за пускане на пазара и употреба на територията на Р България.

- **Добра растителнозащитна практика** - практика, при която се подбира, дозира и разпределя във времето третирането на определени растения или растителни продукти с продукти за растителна защита, в съответствие с условията за тяхната разрешена употреба, така че да се гарантира приемлива ефикасност с минимално необходимо количество при надлежно отчитане на местните условия и възможностите за контрол на културата и за биологичен контрол (чл. 3, параграф 18 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския Парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година).

- **Карантинен срок на ПРЗ** - минимално допустимият интервал от време (в дни) между последното приложение на продукти за растителна защита и прибиране на културата (включително пасища), при който е възможна най-ранна безопасна употреба на третираната продукция от потребителите, включително селскостопанските животни.


#### **IV. ОБХВАТ НА ПРОВЕРКИТЕ ПО КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ**

Изискванията в рамките на системата за кръстосано съответствие се проверяват единствено по отношение на селскостопанската дейност на кандидата или земеделската площ на стопанството.

Проверките се извършват по принцип, като част от едно контролно посещение и се състоят от проверка на изискванията, спазването на които може да се провери по време на това посещение.

##### **1. Обхват на контрола за ЗИУ 1**

На контрол подлежат всички предварително избрани земеделски стопанства, намиращи се на територията на нитратно уязвими зони (НУЗ) в Република България, определени в заповед №

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 4 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

РД-146/25.02.2015 г. на министъра на околната среда и водите, в които се отглежда земеделска продукция и/или се съхраняват минерални азотсъдържащи торове или оборски тор.

## **2. Обхват на контрола за ЗИУ 10**

На контрол подлежат всички земеделски производители на растения и растителни продукти, които употребяват продукти за растителна защита в земеделското стопанство.

## **V. РЕСУРСИ (ЧОВЕШКИ, МАТЕРИАЛНИ И ФИНАНСОВИ)**

**1. Персонал** - Контролът върху спазването на Законоустановените изисквания за управление се извършва от инспекторите на ОДБХ, които са определени със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ, съвместно с регионалните технически инспекторати на ДФ „Земеделие“-Разплащателна агенция.

### **2. Инструментариум, екипировка:**

**2.1. Документация, която инспекторът трябва да носи със себе си:**

**2.2.** Служебна карта.

**2.3.** Заповед на изпълнителния директор на БАБХ, с която се оправомощават инспекторите да извършват контрол.

**2.4.** Списък на земеделските стопанства, определени като извадка от експертите, на базата на анализ на риска.

**2.5.** Бланки на Констативен протокол.

**2.6.** Бланки на Доклад от проверка на място, с контролни елементи за проверка по ЗИУ 1 и ЗИУ 10.

**3. Лични предпазни средства** – защитно или предпазно облекло, при необходимост.

**4. Комуникации** – при извършване на проверката, експертите трябва да разполагат със служебен мобилен телефон за осъществяване на връзка с ОДБХ, БАБХ, ДФЗ-РА и други компетентни органи.


**5. Други** – преносим компютър, принтер, фотоапарат, канцеларски консумативи и др.

## **VI. КООРДИНАЦИЯ НА ПРОВЕРКИТЕ**

**1.** Проверките се извършват въз основа на **месечни заявки за броя на планираните проверки, изпратени от Техническите инспекторати на ДФЗ-РА** до съответните Областни дирекции по безопасност на храните. Координирането на проверките се извършва от Техническите инспекторати на седмична база, най-късно до петък на седмицата, предхождаща проверката. Резултатите се предават на Регионалните технически инспекторати на ДФЗ-РА за въвеждане в Интегрираната система за администриране и контрол за последваща обработка.

**2.** Преди да извърши проверката, проверяващият служител следва да **се запознае с причините за подбора на кандидата за проверка на място** – въз основа на оценка на риска или от случайна извадка.

**3.** Уведомяването за проверка на място трябва да бъде строго ограничено до минималния необходим период от време и не следва да надвишава 14 дни. Съгласно член 25 от Регламент

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 5 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

(ЕС) № 809/2014 „...освен това когато законодателството, приложимо по отношение на актовете и стандартите, свързани с кръстосаното съответствие, изисква проверката на място да не се обявява, тези правила се прилагат и при проверки на място, свързани с кръстосаното съответствие”.

**4. Извършването на проверка на място** се осъществява по ред разписан в настоящата процедура.

## **VII. ВИД НА ПРОВЕРКАТА**

### **1. Документална проверка:**

**1.1. ЗИУ 1** - изискват се: документи, свързани със закупуване или влагане на количества азотсъдържащи минерални торове и/или оборски тор, както и препоръки за тяхното приложение, ако са налични такива;

**1.2. ЗИУ 10** - документални записи за проведени химични третириания (ДПХО); документи, свързани със закупуване или влагане на ПРЗ, както и препоръки за тяхното приложение, ако са налични такива; наличие на сертификати по чл. 83; заверка на проверените дневници, които водят земеделските стопани.

### **2. Физическа проверка:**

**2.1. ЗИУ 1** - проверка на терен за наличие на съоръжения за съхранение на минерални и органични торове;

**2.2. ЗИУ 10** - проверка на терен за наличие на склад за съхранение на ПРЗ; наличие на обособено място в склада за съхранение на негодни ПРЗ; наличие на обособено място за съхранение на празни опаковки; наличие на площадка за приготвяне на работния разтвор и почистване на оборудването след употреба.


**3. Снимки** - заснемане, с цел документиране на фактически обстоятелства, свързани с предмета на контрол;

**4. Събиране на доказателствени материали** - копия от документи, други документални и материални доказателства, включително снимки.

## **VIII. ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИНСПЕКТИРАНЕ**

### **A. ЗАКОНОУСТАНОВЕНО ИЗИСКВАНЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1) – ОПАЗВАНЕ НА ВОДИТЕ ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ С НИТРАТИ**

Земеделските стопани на територията на нитратно уязвимите зони следва да изпълняват изискванията на Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, приета със Заповед № РД 09-264/05.05.2016 г. на министъра на земеделието и храните и Заповед № РД 296/31.05.2016 г. на министъра на околната среда и водите.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 6 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

## **а) ОБЩИ МЕРКИ ПРИ УПОТРЕБА НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/ НЕОРГАНИЧНИ)**

### **I. Спазване на периодите на внасяне на азотсъдържащи торове**

Да не се внасят азотсъдържащи торове (органични и минерални/неорганични) при полски култури, трайни култури, овощни насаждения, ливади и постоянни пасища в следните периоди:

1. от 1 ноември до 20 февруари за Южна България (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Благоевград, Бургас, Пазарджик, Пловдив, Сливен, Стара Загора, Хасково, Ямбол,).

2. от 1 ноември до 25 февруари за Северна България (общини и части от тях, определени като нитратно уязвими зони и попадащи в областите: Варна, Враца, Велико Търново, Видин, Габрово, Добрич, Ловеч, Монтана, Плевен, Разград, Русе, Силистра, Търговище и Шумен).

3. от 1 ноември до 5 февруари на площи с едногодишни култури, засети през есента (есенници).

4. от 1 ноември до 25 февруари на свободни площи, подготвени за засяване и засаждане на земеделски култури.

5. от 15 ноември до 25 февруари при създаване на нови овощни насаждения.

### **II. Спазване на начините на внасяне на азотсъдържащи торове**

1. Азотсъдържащите (органични и минерални/неорганични) торове да се разпределят равномерно върху почвата, със специализирана техника.

2. Да не се внася пресен оборски тор. Твърдият оборски тор да се съхранява при обикновени условия най-малко 6 месеца преди внасянето му в почвата. Течният оборски тор да бъде внасян в почвата след четири (4) месечно съхранение.

След производството на биогаз течната и твърда фракция от оборския тор могат да се внасят в почвата без срокове за съхранение, като се спазват периодите на забрана по т. 1.


3. Органичните торове да се заорават в почвата в деня на разпръскването върху почвената повърхност, с подходяща почвообработваща техника.

### **III. Спазване на годишната норма на торене с органични торове**

1. За да се избегне риска от излишък на нитрати в растенията и почвата:

**1.1.** при всички култури, ливади и постоянни пасища количеството внесени азотни съединения от органичен тор през годината не трябва да надвишава **17 кг азот на декар**;

**1.2.** нормите за торене с азот се определят след извършване на агрохимичен анализ на почвата и анализ на органичния тор, като се използват софтуери за изчисляване на азотния баланс.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 7 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

**1.3.** в случай, че не е направен агрохимичен анализ, да се използват препоръките за „Примерни максимални норми за торене с минерални торове на някои култури в килограми активно вещество на декар при средно запасени почви”, посочени в *Таблица № 1* към Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

**1.4.** препоръките за торене се изготвят на базата на баланс между необходимото количество азот за развитието на културите и азота, който може да бъде доставен на културите от почвата и чрез наторяване, като се вземе предвид:

- количеството азот, съдържащо се в почвата преди засаждане/засяване;
- количествата азот, постъпващи от минерализация на органичното вещество;
- внесените в почвата азотни съединения от органични торове;
- внесените в почвата азотни съединения от минерални торове;

**1.5.** При внасяне на повече от 12 кг активно вещество азот от минерален тор на декар, торовата норма да се разделя на две – до 1/3 от нормата се внася предсеитбено или преди засаждането, а разликата от нормата да се оставя за подхранване.

#### **IV. Спазване на мерките за торене на равнинни терени (отстояние от водни обекти)**

**1.** При авиационно разпръскване на минералните торове, да се поставят наземни ориентири и да се отчита силата на вятъра - най-добре е разпръскването да се извършва при тихо време.


**2.** При равнинни терени, да не се използват азотсъдържащи торове край повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море и др.), на разстояние, по-малко от 5 м.

**3.** При равнинни терени, да не се използват азотсъдържащи торове край повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.), на разстояние, по-малко от 5 м.

**4.** При равнинни терени, когато се извършва внасяне на течен оборски тор или се извършва поливка с разтворен във вода оборски тор на зеленчукови и други култури, разстоянието до повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.) да бъде не по-малко от 5 м. В случаите на използване на течната фракция на оборския тор на равнинни терени, отстоянието до водните обекти да не е по-малко от 10 м.

**4.** Да не се допуска замърсяване на околната среда при товарене, транспорт и употреба на органични торове. Течният оборски тор да се транспортира в затворени цистерни. Твърдият оборски тор да се товари и транспортира по начин, който изключва замърсяване на околната среда. За целта може да се използва специализирана техника за товарене, транспорт и внасяне на оборски тор.

**5.** Резервоарите, цистерните и тръбопроводите за течен тор да се поддържат изправни с оглед предотвратяване на течове.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 8 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

**V. Спазване на ограничителните мерки за торене (при почви с лек механичен състав, замръзнали, преовлажнени, покрити със снежна покривка)**


1. На почви с лек механичен състав (песъчливи почви), азотната норма да се разделя на две или три части, за да се избегне просмукването на нитрати в по-долните почвени слоеве и попадането им в плитките подземни води.
2. Да не се тори с азотсъдържащи торове на напълно замръзнала почва, както и на почва, изцяло или отчасти покрита със снежна покривка.
3. Да не се внасят азотсъдържащи торове по време на валежи и след това, докато почвата е преовлажнена.
4. Да не се внасят азотсъдържащи торове на естествено преовлажнени почви и на наводнени почви (с изключение на оризища).

**б) ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ПРИ УПОТРЕБА НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/ НЕОРГАНИЧНИ) НА ТЕРЕНИ С ОСТЪР НАКЛОН**

**I. Спазване на допълнителните мерки на наклонени терени**

1. Обработката на почвата да се извършва контурно (по хоризонталите), или напречно на склона. За целта може да се използва специализирана техника за обработка и внасяне на оборския тор на наклонени терени.
2. При създаване на трайни насаждения, редовете да се ориентират в посока на хоризонталите на склона и междуредията да се затревяват.
3. За предотвратяване изнасянето на хранителни вещества по склона, торовата норма да се разделя на две - до 1/3 от нормата да се внася предсеитбено или преди засаждането, а останалото количество да се оставя за подхранване по време на вегетацията на културите.
4. Не се извършва торене с твърди и течни азотсъдържащи торове, в т.ч. с течен оборски тор и поливка с разтворен във вода оборски тор, на разстояние, по-малко от 10 м от повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.).
5. На терени с наклон от 3° до 6° се прилагат задължително някоя/и от следните мерки:
  - 5.1. в обработваеми земи:
    - противоерозионни сеитбообръщения, извършване на основни (и модифицирани) почвообработки напречно на склона, прорязване с ходообразуване, изграждане на съоръжения за извеждане или задържане на повърхностните води, мулчиране.
    - поясно земеделие (контурно или напречно на терена), мозаечен тип земеделие, тревни буферни пояси, терасиране.
  - 5.2. в трайни насаждения – ориентирани на редовете напречно на склона, противоерозионни почвообработки (както при обработваемите земи), затревяване в междуредията, мулчиране, тревни буферни ивици в отделни междуредия, оттокоотвеждащи съоръжения, терасиране.
  - 5.3. в пасищни земи – оттокоотвеждащи бразди, оттокозадържащи валове, дълбоко прорязване.
6. Не се извършва торене на площи с наклон, по-голям от 6°, ако разстоянието до повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море и др.) е по-малко от 50 м. Мярката



	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 9 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

може да не се прилага само при рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, съгласно Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт (*Обн., ДВ, бр.89 от 22.10.1996 г., изм. ДВ, бр.30 от 22.03.2002 г.*).

**7.** На терени с наклон от 6° до 12° се прилагат задължително някоя/и от следните мерки:

**7.1.** в обработваеми земи:

- противоерозионни сеитбообръщания, където е приложимо, почвообработки напречно на склона, прорязване с ходообразуване, изграждане на съоръжения за извеждане или задържане на повърхностните води, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.
- поясно земеделие (контурно или напречно на терена), тревни буферни пояси, терасиране, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.

**7.2.** в трайни насаждения – терасиране напречно на склона, затревяване в междуредията, мулчиране, тревни буферни ивици в отделни междуредия, оттокоотвеждащи съоръжения, внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.

**7.3.** в пасищни земи – оттокоотвеждащи бразди, оттокозадържащи валове, допуска се внасяне на подобряващи почвата вещества вътрепочвено.

**6.** На терен с наклон по-голям от 12° внасянето на подобряващи почвата вещества се забранява.

## **в) МЕРКИ ПРИ СЪХРАНЕНИЕ НА АЗОТСЪДЪРЖАЩИ ТОРОВЕ (ОРГАНИЧНИ И МИНЕРАЛНИ/ НЕОРГАНИЧНИ)**

### **I. Спазване на изискванията при съхранени на оборски тор**


**1.** В зависимост от вида и броя на животните и наличието на земеделска земя, в стопанствата се изграждат следните видове съоръжения за съхранение на произведения оборски тор:

**1.1.** торова площадка с непропусклива основа и не позволяваща изтичане на течната фракция, при наличие на:

- 1 или 2 условни животински единици\*;
- от 3 до 5 условни животински единици\*, когато стопанинът ползва земя, върху която да оползотвори тора, при спазване на изискванията за влагане на не повече от 17 кг азот на декар годишно;
- сключен договор с преработвателно предприятие за ежедневно извозване на оборския тор (твърд и течен).

**1.2.** отделни съоръжения за съхранение на различните фракции оборски тор (твърд и течен) при наличие на повече от 5 условни животински единици\* и прилагане на технологии, свързани с разделяне на течния оборски тор на фракции, когато стопанинът ползва земя, върху която да оползотвори тора, при спазване на изискванията за влагане на не повече от 17 кг азот на декар годишно.

**1.3.** отделни съоръжения за съхранение на различните фракции оборски тор (твърд и течен) при наличие на повече от 5 условни животински единици\* и прилагане на технологии, свързани с

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 10 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

разделяне на течния оборски тор на фракции и договор за оползотворяване на оборския тор, когато стопанинът не стопанисва земя;

\* **Забележка:** Приравняване на различните видове животни към 1 ЖЕ: -1 бик, 1 крава или 1 друго животно от рода на едрия рогат добитък на възраст над 2 години; 1 животно от семейство коне на възраст над 6 месеца се равнява на 1,0 ЖЕ; -1 животно от рода на едрия рогат добитък на възраст от 6 месеца до 2 години се равнява на 0,6 ЖЕ; -1 животно от рода на едрия рогат добитък на възраст до 6 месеца се равнява на 0,4 ЖЕ; -1 овца или коза се равнява на 0,15 ЖЕ; -1 свиня за разплод над 50 kg се равнява на 0,5 ЖЕ; -1 свиня под 50 kg от др. категория на 0,3 ЖЕ; -1 кокошка носачка се равнява на 0,014 ЖЕ.

**1.4.** изградени съоръжения без прилагане на технологии за разделяне на течния оборски тор на фракции в стопанства отглеждани повече от 5 условни животински единици.

**2.** При изграждане на съоръженията (за съхранение на оборски тор) и определяне на техния обем, да се вземат предвид редица фактори, като броя на отглежданите животни, вида им, технологията на отглеждане, продължителността на периода на съхраняване (в зависимост от начина на отглеждане на животните – пасищно или оборно) и количеството на използвания постелъчен материал.

**3.** Съоръжението за съхранение на твърд и течен оборски тор се изгражда с водонепропускливо дъно и стени, по начин, който да не позволява проникване в почвата или замърсяване на водоизточниците. Съоръженията се проверяват редовно за нередности и при необходимост се предприемат незабавни действия за отстраняването им.

**4.** Капацитетът на съоръженията трябва да бъде достатъчен за съхранение на оборския тор, както следва:

**4.1.** на твърдия оборски тор най-малко:


- 4 месеца при пасищно отглеждане на животни;
- 6 месеца при оборно отглеждане на животни;

**4.2.** на течния оборски тор 6 месеца включващ периода на забрана за ползване на азотсъдържащи торове.

**4.3.** примерният капацитет на съоръженията необходим за съхранение на течен и твърд оборски тор по видове животни може да се види в **Таблица 1:**

**Таблица 1**  
**Необходим капацитет за съхранение на оборски тор по видове животни**

Вид селскостопански животни	Необходим капацитет за съхранение на течен оборски тор (м <sup>3</sup> за 6 мес.)	Необходим капацитет за съхранение на твърд оборски тор (м <sup>3</sup> за 6 мес.)
Говеда, Биволи	14,4	8,46
Теле и юница за	12,96	7,74

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 11 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

<b>угодяване</b>		
<b>Теле до 6 мес. възраст</b>	<b>8,64</b>	<b>5,40</b>
<b>Свиня</b>	<b>5,94</b>	<b>1,53</b>
<b>Овца</b>	<b>0,72</b>	<b>0,54</b>
<b>Шиле</b>	<b>0,24</b>	<b>0,46</b>
<b>Коза</b>	<b>0,48</b>	<b>0,42</b>
<b>Кокошка-носачка</b>	<b>0,043</b>	<b>0,027</b>
<b>Кон</b>	<b>7,2</b>	<b>5,4</b>
<b>Магаре</b>	<b>6,3</b>	<b>4,32</b>
<b>Зайци</b>	<b>0,043</b>	<b>0,022</b>

5. Да не се изграждат нови съоръжения за съхранение на твърд или течен оборски тор в близост до повърхностни водни обекти (реки, потоци, канали, езера, язовири, море и др.) на разстояние по-малко от 20 м.

6. Да не се съхраняват торове върху терени с наклон, по-голям от 6°, на разстояние, по-малко от 20 м до водни обекти.

7. При съхранение, товарене и транспорт на тора да се вземат всички необходими мерки за предотвратяване на замърсяването на околната среда.

### **II. Спазване на изискванията при съхранение на силаж**

1. Отпадъчните води от силажите да се събират и съхраняват в резервоар или цистерна с водонепропускливи дъна и стени. Това изисква наличието на водонепропускливи канали, които да позволяват отвеждането на силажните отпадъчни води. Резервоарът или цистерната и каналите трябва да са изградени по начин, който да не позволява просмукване в почвата или замърсяване на естествените водоизточници.

2. Силажът, получен от полуизсъхнала трева и балиран в найлонови опаковки, да се съхранява най-малко на 20 м от повърхностни водни обекти (реки, вкл. р. Дунав, потоци, канали, езера, язовири, Черно море и др.).


3. При съхранение на тревни фуражи без найлонови опаковки, негодният или неизползван силаж да се изгребва, заедно със засегнатия почвен слой от 5 см и да се транспортира до подходящо място за компостиране/съхраняване като органичен тор.

### **III. Спазване на изискванията за съхранение на минерални торове**

1. Минералните (неорганичните) торове да се съхраняват в специализирани складови помещения, изградени и оборудвани съгласно инструкциите за противопожарна безопасност.

2. В специализираното складово помещение насипните и опакованите торове се съхраняват разделно. На всеки вид тор да се поставя табелка с надпис.

3. Да не се допуска плътно нареждане на фигурите с опаковани торове до стените на складовото помещение. Отстоянието трябва да е най-малко 25 см. Амониевата селитра се складира на фигури на височина не повече от 10 реда.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 12 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

4. Амониевата селитра да се съхранява само в опаковано състояние.
5. Други насипни торове (калиеви, фосфорни) могат да се съхраняват на купчини под различна форма, но да не се допуска смесване.
6. При липса на специална складова база, минералните торовете да се съхраняват под навеси или складови помещения, пригодени за съхранение, които трябва да разполагат с:
  - водонепропускливи покриви и подове;
  - канавки за безопасно отвеждане на водата.
7. Да не се допуска съхранението на насипни минерални (неорганични) торове на открити площадки.


**IV. Спазване на изискванията за опазване на околната среда при товарене и транспорт на азотсъдържащи торове (органични и минерални)**

8. При съхранение на минерални/неорганични торове да се вземат всички необходими мерки за предотвратяване замърсяването на околната среда.

**При определяне на степен, тежест и продължителност на неспазването, да се използва Методика за прилагане на кръстосаното съответствие в България, утвърдена със Заповед № РД 09-499/12.07.2016 г. на министъра на земеделието и храните.**

**Б. ЗАКОНОУСТАНОВЕНО ИЗИСКВАНЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 10) – ОГРАНИЧЕНИЯ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ПРОДУКТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА (ПРЗ):**

1. Забрана за употреба на неразрешени продукти за растителна защита при производството на растения и растителни продукти, в т. ч. посевен и посадъчен материал.
2. Забрана за употреба на продукти за растителна защита извън обхвата на разрешената употреба, в несъответствие с условията посочени върху етикета на продукта и в доза, която надвишава максималната разрешена доза на единица площ.
3. Забрана за прибиране на земеделска продукция преди изтичането на карантинния срок на употребените продукти за растителна защита.
4. Спазване на Принципите на добра растителнозащитна практика при опазването на растенията и растителните продукти от вредители и изисквания при употреба на ПРЗ:
  - 4.1. Правилно боравене с продукти за растителна защита, съхранение на ПРЗ и празни опаковки, прилагане на мерки за измиване и почистване на оборудването след употреба на ПРЗ;
    - 4.1.1. Приготвянето на работния разтвор се извършва на места, отстоящи на разстояние не по-малко от:
      - 100 м от жилищни сгради, обори и складове за фураж
      - 200 м от водоеми, водоизточници и вододайни зони
      - 25 м от напоителни канали
    - 4.1.2. ПРЗ се съхраняват в оригинални, запечатани опаковки на производителя или на лицето, което ги е преопаковало, при спазване на изискванията, определени от производителя и посочени върху етикета.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 13 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

**4.1.3.** Земеделските производители съхраняват продуктите за растителна защита, предназначени за употреба в стопанството, в постоянни или временни складове за съхранение на продукти за растителна защита; постоянните и временните складове трябва да са с контролиран достъп и да осигуряват надеждното и безопасно съхранение на продуктите за растителна защита в тях;

**4.1.4.** Празните опаковки от ПРЗ се управляват и третираат съгласно указанията, посочени върху етикета и в съответствие със Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

**4.1.5.** Оборудването за третиране и личните предпазни средства трябва да се почистват непосредствено след всяко третиране. При невъзможност да се употреби остатъка от работния разтвор, той се третира съгласно ЗУО. Оборудването се поддържа съгласно инструкциите на производителя.

**5.** Спазване на законоустановените мерки за опазване на пчелите от отравяне при употреба на ПРЗ – разрешение от ОДБХ (при въздушно третиране с ПРЗ); уведомяване на кметствата и на собствениците на пчелни семейства (при третиране с наземна техника и въздушно третиране), разположени в землището на кметството по местонахождение на площите, които ще бъдат третирани;

**6.** Спазване на буферни зони по Закона за защита на растенията при употреба на ПРЗ:

- Нетретирани буферни зони до повърхностни води и незасети площи, с цел опазване на неприцелни членестоноги и водни организми.

Буферните зони се определят индивидуално за всеки ПРЗ в процеса на неговата оценка и разрешаването му за пускане на пазара и употреба и се посочват върху етикетите на продуктите.


**7.** Водене на записи за проведените химични обработки:

Лицата, които произвеждат, отглеждат, съхраняват и търгуват с растения и растителни продукти са длъжни да водят дневник за употребените продукти за растителна защита.

В дневника се вписват:

- всяка употреба на продукт за растителна защита, вид и наименование на продукта, култура, площ, доза на приложение, време и техника на приложение, включително третиране на семена, количество употребени продукти за растителна защита за всяко поле или склад за съхранение на растения и растителни продукти;
- вида на вредителя, срещу който е изведена борба с продукти за растителна защита, неговата установена плътност, степен на нападение или разпространение, включително и прогнозираната му поява;
- резултатите от анализи за остатъци от пестициди или други замърсители в проби от растения и растителни продукти;
- идентификационни данни на лицето, което е отговорно за провеждане на растителнозащитното мероприятие; отговорното лице трябва да притежава сертификат.

**8.** Използване на продукти за растителна защита от лица, в съответствие с тяхната квалификация:

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 14 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

- ПРЗ от първа професионална категория на употреба се прилагат от потребители със сертификат по чл. 83 от ЗЗР и под контрола на лице с висше образование в областта на аграрните науки с професионално направление „Растителна защита” или „Растениевъдство”;
- ПРЗ от втора професионална категория на употреба се прилагат от потребители със сертификат по чл. 83 от ЗЗР;
- ПРЗ от непрофесионална категория на употреба се прилагат от лица, навършили 18 години.

#### 9. Използване на лични предпазни средства при употребата на ПРЗ.

На етикетите на продуктите са посочени минималните необходими лични предпазни средства, които се изискват за прилагането на съответния продукт. Защитното облекло следва да бъде сертифицирано, обозначено със знака ЕС и устойчиво на химическо въздействие.

**При определяне на степен, тежест и продължителност на неспазването, да се използва Методика за прилагане на кръстосаното съответствие в България, утвърдена със Заповед № РД 09-499/12.07.2016 г. на министъра на земеделието и храните.**

### IX. РЕЗУЛТАТИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ ОТ КОНТРОЛА

1. Изготвя се Доклад от проверка на място, в който се отбелязват констатираните съответствия и несъответствия. Докладът от проверката на място се подписва от инспектирания и инспектора.

1.1. За всяко изискване задължително се попълва "Да", "Не" или "Непр." (неприложимо), чрез заграждане на думата.

1.2. Ако отговорът е "Да" или "Непр." в колони "Тежест", "Степен" и "Продължителност" не се избира нищо.


1.3. Ако отговорът е "Не", задължително се попълват колони "Тежест", "Степен" и "Продължителност", съгласно **Методика за прилагане на кръстосано съответствие в България.**

1.4. В колона "Препоръка" при отговор "Да" се вписва забележка, относно начина на проверка на изискването.

1.5. В колона "Препоръка" при отговор "Не", е задължително съответната препоръка да бъде вписана и в **Констативния протокол**, който инспектора попълва при извършване на проверката.

2. За всяко установено неспазване на изискване, в доклада следва да се дава препоръка за изпълнение на изискването. Препоръката се взема предвид при налагане на санкция от ДФЗ-РА за „умишленост от повторение”.

3. При определянето на степен на неспазването да се ползва **Методика за прилагане на кръстосаното съответствие в България (Заповед № РД 09-499/12.07.2016 г.).**

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 15 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

4. При преценка „умишленост“ на установено неспазване, съгласно Член 99 от Регламент (ЕС) № 1306/2013 „...когато установеното неспазване е допуснато **умишлено** от земеделския производител, намалението по правило съставлява 20% от общата сума на плащанията. РА може, на основата на **оценка**, направена от инспектора от ОДБХ в оценъчната част на доклада за проверката, да реши да намали този процент до 15% или да увеличи този процент до 100%. Ако при проверката се съберат достатъчно доказателства за умишлено неспазване на дадено изискване, е необходимо да се впише в доклада „умишленост“ към съответното изискване. Такива случаи се обобщават и се уведомява ДФЗ, за въвеждане в ИСАК.

5. Докладът от проверка на място се подписва от инспектирания и инспектора.

6. При извършване на проверката задължително се съставя Констативен протокол, в който подробно се описват всички констатирани несъответствия, установени при проверката и се прави заключение. Констативният протокол се подписва от инспектирания и инспектора.

7. Констатациите от извършените проверки се докладват ежемесечно в Централно управление на БАБХ, дирекция „Продукти за растителна защита, торове и контрол“. Резултатите се използват за анализиране изпълнението на Програмата от мерки. При необходимост се правят предложения за предприемане на засилени действия или утвърждаване на допълнителни мерки.

## **X. АРХИВИРАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ ОТ ИНСПЕКЦИИТЕ**

1. **Констативният протокол** се съставя в три екземпляра:


- първият се архивира в ОДБХ;
- вторият се предава на инспектирания;
- третият остава в кочана.

2. **Докладът** от проверката на място (Приложение към процедурата) е неделима част от констативния протокол, съставя се в два екземпляра и съответните екземпляри съпътстват КП.

- първият се архивира в ОДБХ;
- вторият се предава на инспектирания;
- инспектора от ДФ „Земеделие“ - РА прави фотокопие на доклада за нуждите на РА.

3. В случай, че се налага извършване едновременно на две проверки - по спазване на Правилата за добра земеделска практика, във връзка с прилагане на мярка 214 „Агроекологични плащания“, мярка 10 „Агроекология и климат“, мярка 11 „Биологично земеделие“ и за спазване на кръстосаното съответствие в България, **се попълват отделни доклади, съответстващи на дадената проверка и се съставя един общ констативен протокол.**

4. **Копия от документите**, свързани с предмета на контрола, се архивират в досието на земеделския производител. Служителят на ДФ „Земеделие“-РА прави фотокопие на досието на земеделския производител.

	<b>СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА</b>	<b>Код: СОП РЗК-04: Стр.: 16 от 16</b>
	<b>ЗА КОНТРОЛ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА СПАЗВАНЕ НА ЗАКОНОУСТАНОВЕНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ (ЗИУ 1, ЗИУ 10) ПРИ ПРОВЕРКИТЕ ЗА КРЪСТОСАНО СЪОТВЕТСТВИЕ</b>	

**5.** Инспекторите на ОДБХ водят **регистър на извършените проверки** по тази процедура. В него се вписват: № на КП, дата, данни за обекта на инспекцията - име на инспектираното лице (ЗП, физическо/юридическо лице или ЕТ), населено място, област, име на инспектора, констатирани несъответствия, дадени предписания. Регистърът се води на електронен носител с натрупване и се изпраща по електронен път в БАБХ, дирекция „Растителна защита и контрол”, в последния ден на всеки месец.